

Список використаної літератури

1. Бабич М. С. Безперервна освіта (освіта впродовж життя) – умова підвищення національної конкурентоспроможності / М. С. Бабич // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки, 2015. – Хмельницький, № 5, Т.1. – С. 50-53.
2. Болонський процес і навчання впродовж життя / Б. В. Клименко, М. Ф. Степко, Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ. – Харків: Вид-во НТУ «ХПІ», 2004. – 111 с.
3. Лук'янова Л. Б. Філософсько-педагогічна ідея освіти впродовж життя / Л. Б. Лук'янова // Проблеми освіти: збірник наукових праць. – Вип. 84. – Житомир-Київ, 2015. – С. 31-36.
4. Мазуренко Л. М. Безперервна освіта: особливості навчання дорослих / Л. М. Мазуренко // Особистість у єдиному освітньому просторі : зб. наук. тез III Міжнар. форуму 26–29 квіт. 2012 р. – Запоріжжя, 2012. – Вип. № 2 (8). – С. 58–59.
5. Шиян Р. Б. Стандарти громадсько-активної школи: навчання впродовж усього життя / Р. Б. Шиян. – Київ: Видавничий дім «ПЛЕЯДА», 2014. – 65 с.

Юлія Пашко

ТЕХНОЛОГІЯ РАНЬОГО НАВЧАННЯ МИКОЛИ ЗАЙЦЕВА

Російський психолог Микола Олександрович Зайцев розробив унікальну методику навчання читанню і лічби на основі оригінальних кубиків. Кубики різних розмірів заповнюються відповідним матеріалом, у залежності від складу (дзвінки - заліззячками; глухі - деревинками; "золоті", голосні - мідними монетами). До того ж за визначеними буквами закріплені певні кольори, які допомагають на асоціативному рівні запам'ятати основні правила фонетичного розбору.

Навчання спирається на сприйняття (зір, слух, тактильні відчуття, інтуїцію), мислення активну практичну діяльність дитини, розвиває її пізнавальні здібності.

"Кубики Зайцева" дозволяють навчити дитину плавному складовому читанню, минаючи етап складового уривчастого читання, значно скорочують час оволодіння читанням цілими словами, закладають основи грамотного письма.

Навчальний пакет містить у собі: кубики, таблиці, аудіокасету і керівництво для батьків.

Посібники Зайцева призначені для організації розвиваючого простору для дітей дошкільного і шкільного віку, що дозволяє бажаним педагогам творчо підходити до готових програм, змісту освіти, способам оподачі інформації (методам і прийомам); вносити в роботу елементи дослідницької діяльності; кардинально скорочувати час оволодіння навичками рахунку, читання, грамотного письма.

Система Зайцева дає прекрасну можливість для професійного росту вчителів, колективної творчості педагогів і дітей, формування цілісної неспотвореної системи поглядів. І діти, і дорослі при цьому зберігають фізичне і щиросердечне

здоров'я (а часто і відновлюють його), тобто ставиться заслін багатьом проблемам і майбутнім хворобам, які ми звикли вважати природними в процесі навчання, таким, як проблеми зору, хребта, купи стресів і комплексів («дидактоневрозу») і, як результат, соматичні захворювання.

Система стає прищепленням від страхів, щиросердечної бідності, звичної тяги до споживацтва (не тільки матеріального, але і взаємин, культурних цінностей, готових знань), відсутності відповідальності за себе і свій спосіб життя і багато чого іншого.

Яких же дидактичних результатів можна досягнути за допомогою методик Зайцева? Загальноприйняті результати:

Діти четвертого року життя опановують навичками читання і письма через 6-7 місяців. Діти 6-7-го року життя — через 1,5-2 місяця (за умови проведення занять 2-3 рази в тиждень по 15-30 хвилин). А ті, у кого є можливість не виділяти спеціальний час для таких занять, але грати в міру потреби по кілька разів у день (від 2 хвилин і більше), скорочують цей час у багато разів. І дуже швидко стає їх важко утримати від читання книг і творів (фіксування своїх думок, письмових міркувань).

Усю граматику мови (а це значно більше шкільної програми) можна пройти за один рік. А час школярів, що звільнився, можна витратити на що-небудь більш цікавіше, наприклад, на уроки словесності, де на основі «великих текстів» (М. О. Зайцев) і власних творів дітей у міру необхідності в закріпленні повертатися до граматики мови.

Програму початкової школи по математиці легко пройти ще в дитячому садку. І не просто познайомитися, а в розумі виконувати операції в чотири арифметичних дії, знати таблицю множення, а також переконатися, як «нам тісно в сотні» (саме так називається один з посібників Зайцева). Існує досвід виходу дітей на негативні числа і десяткові дробі в тому ж рожевому дошкільному дитинстві, а молодших школярів — на операції по зведенню в ступінь і отриманні коренів. Якщо середовище організоване в ключі Зайцева — виходить, без збитку для психічного, інтелектуального і фізичного здоров'я, просто тому що це дійсно цікаво.

При цьому є результати побічні, які завжди супроводжують процес:

Зняття міопічних синдромів, загрози короткозорості і далекозорості; відсутність перенапруги спинних м'язів унаслідок рухливого ведення заняття, спостерігалися випадки виправлення сколіозу, який розпочинався.

Підтримка природної мотивації навчальної діяльності за рахунок неминучого відходу від насильницької послідовності в реалізації чужих програм, більш уважного ставлення до інтересів і потреб своїх дітей. Кожний колектив під керівництвом учителя має можливість працювати у власному режимі. Спеціально мотивувати навчальну діяльність у дітей при такій організації дорослим у голову не приходять — від дітей і так відбою немає!

Вся ігротека спрямована на формування взаємин у групі в процесі загальної справи, де кожного поважають, неминуче розцвітає, розвивається в заданому йому природою напрямку і темпі. Педагогу залишається тільки відстежити, направити і допомогти розкриттю.

Кожний член колективу і колектив у цілому згодом стає настільки життєздатний, що автоматично виходить на самоосвіту і саморозвиток з фантастичною легкістю. Діти добре себе почувають у будь-якій ситуації, навіть при переході таких «усезнайок» у звичайний перший клас. У таких випадках діти самостійно знаходять собі їжу для розвитку, реалізують педагогічний потенціал, закладений у них природою (їм дуже подобається учити інших), і знаходять в обов'язковій шкільній програмі те, чим не займалися до цього. Адже складати схеми слів, наприклад, виявилося набагато цікавіше і веселіше якщо уже вмієш читати і писати, а не навпаки, і, головне, використовувати ці навички у своїх іграх, тобто в житті (правда, якщо педагог не занадто довго тримає дітей на цьому нудному занятті, інакше цей інтерес швидко проходить).

Система дозволяє позбутися від таких полярних педагогічних страхів як «дидактичне перевантаження» і «надмірне захоплення іграми» (досить згадати, що ми взяли за основу спілкування, тобто зміст навчання, наші особисті сьогоденні потреби й інтереси кожного і колективу дітей у цілому, а не чужі програми — виходить, ми застраховані як від «недоїдання», так і від «переїдання»).

Заняття, проведені в цьому ключі, характеризуються визначеною етико-естетичною спрямованістю: батьки і учителі відзначають, що діти стають більш самостійними, допитливими, оптимістичними, турботливими, творчо відкритими, музичними, ритмічними в порівнянні з групами своїх однолітків.

Наявність інструментарію дозволяє обійтися без звичайної обстановки в приміщенні, більше того — навіть такі меблі, як столи і стільці на кожного, просто заважають рухатися дітям і викликає в педагогах звичне бажання посадити дітей.

Але до таких результатів можна прийти при одній дуже важливій умові — використанні гри як єдиного методу організації процесу. Варто розглядати гру як створення (чи підтримку створеної дітьми) ситуації творчого пошуку рішення задачі, де обов'язково присутні пошук і вибір кожного, і яка може стати надзадачею для конкретної дитини, але дозволяє вибрати собі підзадачу під силу й інтереси, і цілком переборна і захоплююча для групи дітей. У процесі її і дозволяються проблеми спілкування, творчості, і, відповідно, виховання, навчання і здоров'я.

Механізм навчання простий: часті і різноманітні операції з грамотно написаними словами і їх елементами, фразами, текстами без готових пояснень правил (навіть у завуальованій чи тим більше спрощеній, тобто перекрученій, формі) у присутності дітей і разом з ними, веде до бажання відтворити, створювати за аналогією і використовувати за своїм розсудом. Що і втілюється в конкретні дії самостійно, з педагогом («з рук у руки»), під контролем і напрямком його чи інших дітей, усієї групи.

Іншими словами, вибудовується алгоритм процесу: різноманітні численні ігри — навички — осмислення — висновок (правило) — нові ігри на основі цього висновку і т.д.

Посібники М.Зайцева універсальні для будь-якої аудиторії (віку, рівня розвитку, кількості учасників, поставлених задач і т.д.).

Усі традиційні знання дані в найбільш повному обсязі, у систематизованому виді, що виключає будь-яку «зайву» чи «засмічуючу», тобто непрацюючу на грамотність, інформацію. А це дозволяє педагогам будь-якого профілю використовувати посібники по необхідності як засіб для рішення своїх дидактичних задач (у якості основного чи рівнобіжного змісту навчання) на основі дитячих життєвих інтересів під керівництвом дорослих.

Система дає можливість не відмовлятися відразу від прийнятих методик тим, кому це важко, а використовувати посібники як доповнення для розвитку наявних програм.

Посібники впливають на багато органів почуттів:

колір їх яскравий, тонко і точно підібраний, не дратує око; текст великий і видний здалеку;

розташований у різних місцях приміщення, тренує м'язи очного яблука на дальність зору;

відхід від червоно-синьо-зелених сполучень квітів у символіці звукобуквеного аналізу дозволив уникнути колірної «роздратованості» слів при зоровому сприйнятті;

кубики видають звуки різного тембру і висоти, і педагог буде багато разів озвучувати їх сам (пекти, називати) і використовувати сольне і хорове виконання — усе це дозволить створювати музично-емоційні естетичні асоціації;

часто знаходячись у руках у дітей, посібники різного розміру будуть впливати на дрібну мускулатуру рук, що саме по собі найсильнішим чином впливає на розвиток інтелекту;

якщо посібники грамотно розміщені, уздовж стін по всьому приміщенню і вище рівня ока, можна назавжди забути про потенційну загрозу сколіозу, гіподинамії і дидактичній перевантаженості в результаті занять, надані дітям у вільне користування дозволяють розвиватися у власному темпі й у перспективі виходити на жагучу самоосвіту.

За найменшу фонематичну одиницю мови беззастережно прийнятий склад. На думку автора посібників, передумови для усвідомленого розподілу на букви і звуки з'являться набагато пізніше, ніж ми і зможемо скористатися на наступному «витку» розвитку інтелекту. А поки дошкільнята, особливо молодшого і середнього віку (так само як і іншомовним у процесі освоєння чужого для них мови), набагато легше й захоплено спілкуватися з грамотно виложеною системою російської мови, радісно мимоволі запам'ятати її і наповнити змістом текст. Вся ігротека буде спрямована на створення можливості кожному навчатися читати найбільш зручним для нього способом.

Список використаної літератури

1. Новітні методики з читання. – К., 1999.
2. Методика М.Зайцева. – М., 2000.
3. Раннє навчання за М.Зайцевим. – М., 2001.